

„Neprodávejte dalajlamu za čínské stříbrné!“:
Lhasa, 1957–1959

Při návratu do Tibetu se dalajlama zastavil nejprve v Dome. Zde poprvé v praxi uplatnil Néhrúovu radu, aby se choval sebevědoměji, a řekl čínským představitelům, že důležitější než mluvit o tom dobrém, co se stalo, je otevřeně hovořit o chybách komunistické politiky v Tibetu. Číňané reagovali svoláním schůze tibetského pracovního výboru, který byl pověřen prováděním čínské vládní politiky v Tibetu. Překvapivě bylo nařízeno, aby se většina členů KS Číny, jež v Tibetu působila, vrátila domů; zůstat jich mělo jen malé procento. Číňané hodlali rovněž propustit většinu místních tibetských spolupracovníků a uzavřít či podstatně zredukovat rozličné úřady Přípravného výboru. Zdálo se, že předseda Mao hodlá splnit sliby, které dal dalajlamovi Čou En-laj.²⁷¹ Tyto příkazy se zdály být přesvědčivé, ale realita v terénu vypadala jinak. Počty Číňanů, kteří skutečně odešli, byly mnohem nižší, než jak tvrdila ústřední vláda v Pekingu.²⁷² A ačkoli reformy v centrálním Tibetu se zastavily, v Khamu a Amdu k žádnému obratu nedošlo.

Další zlé zprávy čekaly na dalajlamu, když cestou z Dome chtěl navštívit pančhenlamu v jeho sídle v Tašilhünpo. Rychle vyšlo najevo, že pančhenlamovo okolí jej nepovažuje za vítaného hosta. Místo aby mu nabídli ubytování v klášteře, měl zůstat v jedné velké pevnosti. Ale to byl jen počátek. Poté se dalajlama dozvěděl, že mniši v Tašilhünpu provádějí rituál vymítání zlých duchů, z čehož se dalo usuzovat, že zlým duchem je on sám.²⁷³ Tato zvěst získala na důvěryhodnosti, když jeden významný a dalajlamovi blízký rinpoče náhle zemřel – zosnovatelé obřadu tedy, jak se zdálo, jen těsně minuli cíl.

Když dalajlama dorazil do Tašilhünpa, aby zde vyučoval, urážky pokračovaly. Dostal k dispozici jen „poškozený a podřadný“ nábytek. Trůn, na nějž usedl, byl starý a chatrný a umístěný ve zchátralé místnosti, zaplněné nikoli mnichy z Tašilhünpa, ale z okolních klášterů. Vedení kláštera totiž nařídilo rozdat v týž den příděly obilí, takže každý, kdo by dal přednost setkání s dalajlamou, by nic nedostal. Z pohledu Vzácného ochránce to byla „velmi nepěkná podívaná“.²⁷⁴ Samo o sobě se toto záměrné ignorování dalajlamy jeví jako nezasloužené a zbytečné. Ale v souvislosti s údajným ohrožením pančhenlamova života se zdá pochopitelnější. Vztahy mezi oběma hodnostáři nicméně klesly na úroveň, neznámou od dob jejich předchůdců.

Po návratu do Lhasy dalajlama opět převzal funkci předsedy Přípravného výboru Tibetské autonomní oblasti, ale protože Mao odložil realizaci reform, nebylo s tím spojeno mnoho povinností. Mohl se proto zaměřit na to, co sám považoval za momentálně nejdůležitější, a sice zkoušky k získání hodnosti geše lharampa, jimiž mělo skončit jeho formální vzdělání. Jejich termín byl stanoven na festival Mönlam za dva roky.

Mezitím si dopřál chvíli odpočinku při návštěvě Ling Rinpočeho poustevny Gepa. Budova byla v šedesátých letech tak důkladně zničena, že se dnes již skoro nedá rozpoznat, kde stála. Tehdy však mohla pojmut velkou komunitu mnichů. Ling Rinpoče, vzácný učitel, konající ve prospěch dalajlamy celý život *púdža*,* hovořil s dojetím o tom, jak Čänräzig, bódhisattva soucitu, neúnavně pracoval, pomáhaje cítícím bytostem osvobodit se od strastí *sansáry*. Po letech dalajlama vzpomínal, jak se „se slzami v očích“ modlil, „abych skutečně tak, jak si přál můj hlavní lama, žil dlouhý život a vykonal velké věci pro živoucí bytosti a Buddhovo učení.“²⁷⁵

V létě roku 1957 došlo ke dvěma událostem, jež měly mít dalekosáhlé důsledky: zaprvé byl dalajlamovi věnován „zlatý trůn“, zadruhé do Tibetu pronikli první agenti vyškolení CIA.

„Zlatý trůn“ byl iniciativou bohatého obchodníka z Khamu jménem Gönpa Taši Adugcchang. V době dalajlamova uvedení do kálačakry se rozhodl svým majetkem zaštitit projekt symbolického daru lidu východního Tibetu Vzácnému ochránci v podobě zlatého trůnu posázeného drahokamy. Byla to práce čtyřiceti devíti zlatníků, devatenácti rytců, pěti stříbrníků, šesti malířů, osmi krejčích, kteří zpracovali brokát, šesti truhlářů, tří kovářů a tří svářečů.²⁷⁶ Při jeho výrobě se spotřebovalo 1500 uncí zlata v dnešní hodnotě asi dvou milionů

* Akt bohoslužby.